

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Кафедра мовної підготовки іноземних громадян

Ministry of Education and Science of Ukraine
Sumy State University
Department of Language Training of Foreign Citizens

«Наукова спільнота студентів XXI століття»

**Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної студентської
конференції
(16–17 квітня 2019 року, м. Суми)**

**II All-Ukrainian Scientific and Practical Student Conference
«Scientific Community of the Students of the XXI Century»
(Sumy, April 16–17, 2019)**

Суми
Сумський державний університет
2019

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ У ПРОЦЕСІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ

Лайт Абудех, студент МЦ.м-719, Йорданія
К. Моммадов, студент МЦ.м-719, Туркменістан
Ф. Тажімурадов, студент МЦ.м-719, Туркменістан
Науковий керівник: А.В. Чернякова
к. пед .н., доцент кафедри МППГ, м. Суми, СумДУ

Постановка наукової проблеми та її значення. Спрямовання освіти на базі Сумського державного університету має яскраво виражений інтернаціональний характер. Одним із пріоритетних завдань інтернаціоналізації вищої освіти на сьогодні є підготовка іноземного студента до ефективного мовленнєвого спілкування та успішної соціальної інтеграції в умовах полікультурного освітнього середовища.

Одним із основних критеріїв успішності соціальної адаптації та інтеграції іноземних студентів у чужому суспільстві, тобто абсолютно іншому мовному та духовно-культурному середовищі є опанування української та російської мови. Іноземні студенти, які обрали український заклад вищої освіти та в майбутньому стануть лікарями, потребують активної педагогічної та мовної підтримки в оволодінні мовою країни навчання.

У сучасному динамічному і мобільному світі для реалізації себе як особистості, так і майбутнього фахівця сфери охорони здоров'я важливим стає не стільки сума знань, скільки вміння їх здобути та

осягнути, при цьому формуючи практичні вміння та навички. До цього повинна готувати студентів вища школа, формувати гармонійно всебічно розвинену особистість, виробляти в ній сучасний стиль мислення, щоб вона не розгубилась у нинішньому потоці інформації, а зміла застосовувати її для власних потреб, перебуваючи в Україні.

Аналіз наукових досліджень цієї проблеми. Теоретичний аналіз міжкультурної комунікативної компетентності студентів-іноземців у процесі мовної підготовки висвітлено у працях Н. Калашнік [2]. Проблеми мовної підготовки іноземних студентів розроблено у працях А. Силки [4]. Актуальні проблеми формування краєзнавчої обізнаності студентів стали предметом наукових розвідок вітчизняних дослідників Н. Німенко [3; 7], А. Чернякової [7].

Мета і завдання статті. Враховуючи актуальність проблеми та недостатній рівень її дослідження, ставимо за мету вивчення досвіду впровадження інноваційних методів навчання студентів-іноземців у процесі мовної підготовки в умовах Сумського державного університету.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Інноваційні процеси, які мають місце сьогодні в системі освіти, найгостріше ставлять питання про пошуки резервів удосконалення підготовки студентів-іноземців, активних в соціальному і пізнавальному плані.

Викладачі кафедри мовної підготовки іноземних громадян СумДУ ефективно реалізують систему мовної підготовки в опануванні російської

та української мови, розробляють методичне забезпечення, яке спрямоване на формування комунікативних компетенцій з урахуванням профілю навчання.

На заняттях з вивчення російської та української як іноземної мови застосовуються різні методи, форми мовної підготовки іноземних громадян, які сприяють їх успішній міжкультурній комунікації, навчанню та соціальній інтеграції в умовах полікультурного освітнього середовища. Методичне забезпечення мовної підготовки іноземців передбачає введення краєзнавчої інформації до змісту навчальних програм, посібників, впровадження інноваційних технологій, форм та методів навчання, які спрямовані на розвиток комунікативної компетенції студентів-іноземців в умовах закладів вищої освіти. На нашу думку, матеріали з історичного краєзнавства можуть стати вагомим підґрунтям не лише для формування історичної пам'яті та національної самоідентифікації мешканців регіону як української нації, а й вагомим аргументом на користь полікультурності світу і толерантного ставлення у людей до міжкультурної комунікації.

У процесі навчання іноземних студентів на практичних заняттях з української мови викладачами Сумського державного університету використовуються вправи і завдання з інформацією про: культурологічні та краєзнавчі заклади; пам'ятки археології та архітектури, становлення і розвиток музейних установ, біографію видатних персоналій Сумщини [3; 7].

Краєзнавчий підхід у навчанні українській мові студентів-іноземців спирається на комплексне використання інноваційних технологій навчання: інформаційно-комунікаційних, проектно-дослідницьких і технології проблемного навчання. На нашу думку, ефективним в методичному плані є розроблення навчального посібника «Суми – нова мова, нові друзі, нове життя» за загальною редакцією Л. Біденко [5]. Використання матеріалу культурно-краєзнавчого змісту на практичних заняттях на базі медичного інституту Сумського державного університету сприяє формуванню комунікативних компетенцій студентів-іноземців та підвищує рівень обізнаності про традиції та звичаї Сумщини.

Посібник ґрунтується на мовленнєвій темі, що складається з чотирьох уроків: «Географія міста Сум», «Історія міста», «Сумчани», «Прогулянки містом». Кожен з уроків містить мовленнєвий та лексико-граматичний практикуми. Перед уроком студенти вивчають нові слова, використовуючи словник (слова перекладено чотирма мовами).

Вправи лексико-граматичного практикуму можуть бути використані в аудиторний час або запропоновані для самостійної роботи студентів. Таблиці, що доповнюють посібник, містять інформацію про типову граматику досліджуваних мовних конструкцій.

На нашу думку, пізнавальними для іноземних студентів із країн Сходу є завдання із використанням культурно-краєзнавчої складової, які спрямовані на розвиток та удосконалення міжкультурної комунікативної компетенції та пізнання історії сумського регіону, які ми пропонуємо далі у статті [5, с. 35-38].

Завдання 1. Прочитайте опис герба міста Суми. Відповідайте на запитання. Запитуйте за зразком.

Герб – це офіційний символ міста, країни, університету, сім'ї. Герб міста Суми був створений тисяча сімсот сімдесят п'ятого (1775) року, майже двісті п'ятдесят (250) років тому. Він має форму прямокутного щита. На щиті три сумки: дві сумки – вгорі, а одна – внизу. Сумки чорного кольору. На кожній сумці є золотий гудзик.

1. Що таке герб? 2. Коли був створений герб міста Суми? 3. Яку форму має герб міста Суми? 4. Що є на щиті? 5. Як розташовані сумки? 6. Якого вони кольору? 7. Що є на кожній сумці? 8. Скільки років тому був створений герб міста Суми? 9. Як ви думаєте, що в сумках? [5, с. 35-38].

Перспективи інтернаціоналізації суспільства вимагають у студентів розвитку високого рівня пізнавальної активності в процесі їх професійної підготовки. Одним з головних факторів, що забезпечує розвиток складних завдань професійної підготовки фахівців медичної сфери, на нашу думку, є активізація пізнавальної діяльності студентів шляхом використання інноваційних форм і методів. Залучення студентів до активної творчої роботи, створення умов для всебічної реалізації в навчальному процесі дають можливість сформувати важливі якості студентів, які стануть основою професійного становлення майбутнього медика.

Використання тренінгових вправ у процесі мовної підготовки є цікавим компонентом навчання. Так, у контексті вивчення української мови як мови професійного спілкування, ефективно використовуються

навчально-методичні матеріали для іноземних студентів медичного інституту «Готуємося до клінічної практики (тексти для читання зі спеціальності)», підготовлені колективом авторів кафедри, які спрямовані на оволодіння основною медичною термінологією, вивчення будови тіла, ознайомлення з лексикою, яка використовується в медичній документації тощо [1].

Згідно з вимогами Стандартів вищої медичної та фармацевтичної освіти і Загальноосвітнього стандарту з української мови як іноземної, дисципліна забезпечує набуття студентами низки компетентностей, зокрема:

інтегральних: здатність розв'язувати типові, складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у процесі навчання чи в окремій сфері побутової або професійної діяльності, що передбачає застосування мовно-комунікативних знань, умінь і навичок;

загальних (універсальних): здатність здобувати сучасні знання; спілкуватися іноземною мовою; здатність застосовувати набуті знання у відповідних комунікативних (практичних) ситуаціях;

спеціальних (фахових, предметних): здатність відтворювати вже відомі й розпізнавати нові лексичні одиниці, використовувати їх у відповідних комунікативних ситуаціях; пояснювати значення загальнонавчаних слів, професіоналізмів, загальнонаукових і спеціальнонаукових термінів (лексичний рівень); конспектувати на слух повідомлення; забезпечувати психологічний комфорт, узагальнювати) – (говоріння – діалогічне мовлення) [6].

Погоджуючись з думкою наукового керівника, вважаємо, що ефективним в методичному плані є розроблення навчально-методичного посібника «Українська мова як мова професійного навчання» авторитетного науковця, педагога і філолога А. Силки [4]. Використання матеріалу на практичних заняттях, сприяє формуванню лінгвосоціокультурних компетентностей студентів-іноземців майбутніх медиків.

Одним з основних завдань курсу вважаємо формування мотивації студентів, які здобувають медичну освіту в Україні англійською мовою, до вивчення української мови, яка є державною мовою в Україні, офіційною мовою оформлення різноманітних документів. Для студентів-медиків вивчення української мови актуальне для хоча б елементарного розуміння медичної документації, яка теж ведеться в Україні державною мовою.

У процесі мовної підготовки студентів-іноземців, з власного досвіду, ефективними є такі інноваційні методи та форми роботи на заняттях з російської та української мови: міні-лекція, презентація, демонстрація відеоматеріалів, тренінг, навчальний семінар, електронна розсилка новин та бюлетенів, науково-практична студентська конференція тощо.

У межах практичної підготовки склалась уже певна система науково-методичної роботи зі студентами, яка включає масові, групові та індивідуальні форми. Масові форми: цільові семінари, практикуми, науково-практичні конференції, прес-конференції,

моніторинги. Групові форми: творчі групи, арт-майстерні з краєзнавства, тренінги та ін. Індивідуальні форми роботи – самоосвіта, наставництво у написанні есе та статей, стажування, наукові самостійні дослідження.

Найбільш ефективною формою в оволодінні знаннями про проблеми взаємодії між студентами в багатонаціональному освітньому середовищі є тренінгова робота.

Тренінг як форма організації навчання та вироблення практичних навичок ефективно використовується під час вивчення тем з основ соціокультурної та міжкультурної комунікації студентів. На них доцільно використовується діалогічне мовлення з проблем спілкування лікаря і пацієнтів, з навичок толерантного вирішення конфліктів серед студентської молоді. Форма тренінгу і навчального семінару дозволяє інтегрувати декілька інших форм роботи, таких як міні-лекція, презентація, демонстрація відеоматеріалів, робота в малих групах, краєзнавчі вікторини, дискусія та ін.

Висновки. Отже, тренінг як інноваційний метод роботи, на нашу думку, є більш ефективним у навчальній діяльності, оскільки допомагає пізнати краще інших людей, програвати складні ситуації, які виникають в умовах студентського середовища. Важливу роль у процесі мовної підготовки студентів-іноземців відіграють інформаційні, навчально-методичні і людські ресурси.

Список літератури

1. Готуємося до клінічної практики (тексти для читання зі спеціальності) : навчально-методичні матеріали / укладачі: Є. Ю. Бурнос, І. С. Левенок, Н. А. Пилипенко-Фріцак. – Суми : Сумський державний університет, 2018. – 106 с.
2. Калашнік Н. В. Сутність та структура поняття «міжкультурна комунікативна компетентність студентів-медиків» // Вісник Житомирського державного університету. – Вип. 2 (74). Педагогічні науки. – 2014. – С. 45-50.
3. Німенко Н. А. Внесок Сумського краєзнавчого музею в справу охорони пам'яток старовини і мистецтва на Сумщині у 20-х роках ХХ ст. // Емінак : науковий щоквартальник. 2016. – № 2 (14). – Т. 2. – С. 99-104.
4. Силка А. А. Українська мова як мова професійного навчання : навчальний посібник для іноземних студентів медичного профілю (з англійською мовою навчання) / А. А. Силка ; пер. англ. А. В. Силки. – Суми : Сумський державний університет, 2016. – 129 с.
5. Суми – нова мова, нові друзі, нове життя : навч. посіб. / за заг. ред. Л. В. Біденко. – Суми : СумДУ, 2018. – 132 с.
6. Тимчасова програма навчальної дисципліни «Українська мова як іноземна» для підготовки англomовних студентів у вищих навчальних закладах МОЗ України; галузі знань 22 «Охорона здоров'я» : [текст] / [уклад.: С. М. Луцак, О. І. Криницька, О. В. Дикан та інші]. – К., 2016. – 180 с.

7. Чернякова А.В. Культурно-краєзнавчі засади формування міжкультурної комунікативної компетентності студентів-іноземців у процесі вивчення української мови як іноземної / А.В. Чернякова, Н.А. Німенко // Збірник наукових статей до конференції «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – № 6 (14). – Кн. 2. – Т. IV (82). – К.: – Гнозис, 2018.– С. 361-373.

КОМУНІКАТИВНІ ТАБУ МОВЛЕННЄВОГО ЕТИКЕТУ

*Калааджі Джана, слухач ПВ, група У-6, Ліван
Науковий керівник: Коньок О.П., ст. викладач
м. Суми, СумДУ*

Важливою складовою міжкультурної комунікації є знання та дотримання культурних табу. За походженням табу становлять собою етнографічний феномен, що з часом перейшов у мовну систему.

Вважається, що термін «табу» був запозичений з мови народів Полінезії, точніше з тонганської мови (полінезійська мова острова Тонга), і походить від *ta* («мітка») та *bu* («особливо»). Термін «табу» ввійшов в науковий обіг, як мінімум, у трьох контекстах, трьох способах вживання. Спочатку «табу» позначало специфічне явище полінезійської релігійності, потім це поняття розширюється і починає застосовуватися вже до всіх релігійних систем, тобто табу в